

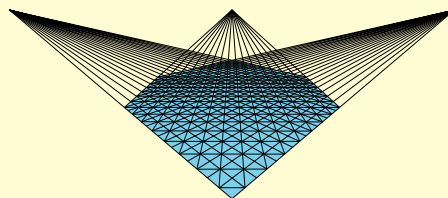
Nummer 49, maart 2011

Dubbeltentoonstelling Akten van Lief & Leed

Digitaliseren is een kunst

Rondleiding / Cursus Industrieel erfgoed

Gewijzigde openingstijden studiezaal

Archiefstukken over Suriname als Zeeuwse kolonie online

Wie meer wil weten over de geschiedenis van Suriname als Zeeuwse kolonie kan online archiefstukken raadplegen uit het Zeeuws Archief. Maar liefst 25.077 pagina's zijn geconserveerd en online toegankelijk gemaakt. Ze geven gedetailleerde informatie prijs over de beginperiode van de Nederlandse invloed in Suriname (1667-1684), de vestiging van Zeeuwen aldaar en de pogingen om van de kolonie een wingewest te maken.

De archiefstukken konden worden geconserveerd en digitaal toegankelijk gemaakt dankzij Metamorfoze, het Nationaal Programma voor het Behoud van het Papieren Erfgoed, een samenwerkingsverband tussen de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief.

Zeeuwse verovering

Schepen van de Zeeuwse admiraliteit vertrokken in 1666 uit Zeeland met de opdracht de Engelse bezittingen in Zuid- en Noord-Amerika schade toe te brengen. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was verwickeld in de Tweede Engelse Oorlog (1665-1667). Twaalf jaar eerder had de West-Indische Compagnie haar kolonie Brazilië aan de Portugezen terug moeten geven. Daarmee was de lucratieve handel in suiker in gevaar gebracht. Een aantal kooplieden op Walcheren zocht samen met het provinciaal bestuur naar alternatieven. In 1667 veroverden Zeeuwse schepen onder leiding van kapitein Abraham Crijnsens Suriname op de Engelsen.

Zeepebel

De archiefstukken leggen de gebeurtenissen in de periode direct na de inname van Suriname bloot. De optimistische plannen om van de nieuwe kolonie een commercieel succes te maken verdwijnen als sneeuw voor de zon. Tropische ziekten, de onwil van Zeeuwen om er zich te vestigen, dure transporten van soldaten en goederen, dreiging vanaf zee van vijandige Engelse schepen en gevaar vanuit het binnenland van vijandige indianen: de door Zeeuwse kooplieden gedroomde Walcherse West-Indische Compagnie blijkt al spoedig een zeepebel.

Ondanks de tegenspoed en bij gebrek aan kopers blijft Zeeland gedurende zestien jaar de kolonie beheren. Uiteindelijk komt de kolonie in 1683 in beheer van de Sociëteit van Suri-

Projectmedewerker José de Bree bij het toegankelijk maken van archiefstukken voor de online gids 'Suriname en de Staten van Zeeland'.

name, een koloniale onderneming gevormd door de stad Amsterdam, de West-Indische Compagnie en een rijke particulier.

De gedigitaliseerde archiefstukken handelen over de jaren 1667-1684. Ze zijn afkomstig uit de archieven van de Staten van Zeeland en de Rekenkamer van Zeeland en omvatten de (gedrukte) notulen van de Staten van Zeeland, de besluiten van het dagelijks bestuur, de Gecommitteerde Raden, en de rekeningen met bijlagen 'betreffende de expeditie naar Suriname'.

U kunt ze inzien via www.zeeuwsarchief.nl of rechtstreeks in archieven.nl in de gids 'Staten van Zeeland en Suriname'. Van de ingekomen brieven bij de Staten van Zeeland zijn ook transcripties online beschikbaar.

Lees meer over de rol van Zeeuwse tuinbonen bij de kolonisering op www.zeeuwsarchief.nl.

Dubbeltentoonstelling *Akten van Lief & Leed*

De dubbeltentoonstelling *Akten van Lief & Leed* over 200 jaar burgerlijke stand is vanaf 2 mei te zien in het Zeeuws Archief in Middelburg en het Stadhuismuseum De Vierschaar in Veere. De burgerlijke stand is een belangrijke bron bij stamboomonderzoek. In Middelburg worden tien schijnbaar doorsnee Zeeuwen weer tot leven gebracht. In Veere staat het huwelijk centraal.

Tweehonderd jaar geleden was de invoering van de burgerlijke stand in Nederland een feit. Voortaan werd in heel Nederland de burgerlijke staat van inwoners vastgelegd. De burgerlijke stand was een Franse vinding uit 1792. Na de inval van de Fransen in 1794 werden de eerste registers van de burgerlijke stand vanaf 1796 in Zuid-Nederland, waaronder Zeeuws-Vlaanderen, in gebruik genomen. De gegevens uit de burgerlijke stand waren onder andere handig bij belastingheffing en naleving van de dienstplicht.

Akten van Lief & Leed – 200 jaar Burgerlijke Stand is te zien in het Zeeuws Archief te Middelburg van 2 mei 2011 t/m 13 januari 2012 en in het Stadhuismuseum De Vierschaar te Veere van 1 mei t/m 31 oktober 2011.

Jhr Willem Ernest van Panhuys, geboren in Veere op 1 maart 1900.
Familiearchief Van Citters, cat.nr 030-044.

Digitaliseren is een kunst

Steeds meer collecties en archieven worden digitaal raadpleegbaar gemaakt. Op het gebied van digitalisering beschikt het Zeeuws Archief over een ‘geheime kracht’. Onzichtbaar voor het publiek maar welbekend onder collega-instellingen is Wennekes Fotografie in het Zeeuws Archief. Hier wordt volgens de hoogste standaard digitaal gefotografeerd en gescand. Sterker nog: hier worden de grenzen van het hoogst haalbare in digitale fotografie verlegd.

Wennekes Fotografie, sinds 2005 gehuisvest in het Zeeuws Archief, wordt door Ivo Wennekes (1962) en Mark van der Graaff (1967) bestierd. Sinds jaren maken zij digitale foto’s en scans van archiefstukken uit het Zeeuws Archief. Daarbij staat kwaliteit voorop. Alleen het beste is goed genoeg. “We gaan voor technische perfectie”, vertelt Wennekes. “Ja, bovendien kost het maken van een slechte foto evenveel tijd als het maken van een goede”, zegt Van der Graaff.

Kwaliteit en snelheid

Hun fotoapparatuur is op maat gemaakt, elk onderdeel komt uit een andere fabriek. Wennekes gebaart naar de handgemaakte camera uit Zwitserland met Duitse lens, die door de fabrikant is gemonteerd en op de optische bank uitgelijnd, zodat het beeld exact loodrecht op de digitale achterwand wordt geprojecteerd. De 60 megapixel achterwand uit Denemarken maakt foto’s van 180 Mb, ter vergelijking: een digitale compactcamera telt 10 megapixels. Een 80 megapixel achterwand is in bestelling.

Daarnaast werken de fotografen aan de vervolmaking van het

werkproces. Bij grote hoeveelheden zoals bij de digitalisering van de akten van de burgerlijke stand van Schouwen-Duiveland telt elke seconde. “Dus als je twee seconden per foto sneller kunt werken, is dat van enorm belang”, stelt Van der Graaff. De fotoapparatuur moet daarom snel en eenvoudig te bedienen zijn, ook om ‘slijtage aan apparatuur en mens’ te voorkomen. Het gaat om het behalen van hoge kwaliteit bij intensief gebruik.

Iedere schakel in het proces wordt onder de loep genomen: digitale achterwand, technische camera, objectief, sluiters, kleurtemperatuur flitslicht, flitsbuizen, flitsgenerator, kabels, interface, snelheid computer, ram-geheugen, snelle harddisks, software, kleurmanagement, custom icc profielen enzovoort. Maar ook de aansturing van het geheel, koeling van de apparatuur en ergonomie zijn belangrijk. Eindresultaat is dat in het Zeeuws Archief nu ruim vijfduizend digitale foto’s per dag worden gemaakt.

Publiek-private samenwerking

Het atelier in het Zeeuws Archief is een voorbeeld van een publiek-private samenwerking waarvan beide partijen profiteren. Wat is het voordeel voor het Zeeuws Archief? Wennekes en Van der Graaff sommen beurtelings op: “Dat er niets het huis uit hoeft. Dat we opdrachten op zeer korte termijn uitvoeren. Dat we bij grote projecten direct met elkaar kunnen overleggen wanneer er zich bijzonderheden bij een archiefstuk voordoen. Dat we beter kunnen helpen bij de ontwikkeling van een project; hoe gaan we het aanpakken? En het

“We houden van uitdagingen”

Voor grote projecten draaien Wennekes en Van der Graaff hun hand niet om. “We houden van uitdagingen”, benadrukt Van der Graaff. Uit het Zeeuws Archief digitaliseerde Wennekes Fotografie:

- Beeldcollecties, waaronder grote delen uit de beeldatlas Zelandia Illustrata van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, de historisch-topografische atlassen van Middelburg en Veere, de collectie beeld en geluid. De beeldcollecties zijn te zien in de beeldbank Zeeland in Beeld via www.zeeuwsarchief.nl.
- Archiefstukken uit het Archief Rekenkamer Zeeland, over de oorlogsvoering te water (1586-1609) tijdens de Tachtigjarige Oorlog, circa 80.000 scans. Gerealiseerd dankzij een subsidie van Metamorfoze. Te raadplegen via www.zeeuwsarchief.nl of rechtstreeks in archieven.nl, in de gids ‘Admiraliteit in Zeeland, financiële administratie’.
- Archiefstukken uit twee archieven over Suriname als Zeeuwse kolonie (1667-1684), circa 25.000 foto’s. Zie het artikel in deze nieuwsbrief.

Op dit moment worden de circa 124.000 akten van de burgerlijke stand van Schouwen-Duiveland gedigitaliseerd.

Andere archiefinstellingen die (delen van) collecties lieten digitaliseren door Wennekes Fotografie zijn Gemeentearchief Rotterdam, Stadsarchief Deventer, Regionaal Archief Zutphen, Stadsarchief Breda, Regionaal Archief Tilburg en Stadsarchief Leuven.

Mark van der Graaff en Ivo Wennekes en flatbedscanner Cruse.

Zeeuws Archief profiteert van onze technische kennis. We zijn met digitale fotografie al vanaf het ontstaan bezig en de ontwikkelingen staan geen dag stil.” Andersom profiteert Wennekes Fotografie van de faciliteiten van het Zeeuws Archief. De foto- en printapparatuur, waaronder een flatbedscanner van 1,20 x 1,90 meter (het maximale formaat dat gescand kan worden), vergen veel ruimte. “En onze klanten weten dat hun stukken hier veilig liggen”, voegt Wennekes eraan toe.

- 1 Gouddruk bij standaard uitlichting. Deze is door de perfecte uitlichting vrij van reflectie, waardoor het goud zwart wordt.
- 2 Dezelfde gouddruk, maar nu gescand in een hoek van 10 graden. Het goud gaat reflecteren. De hoek is traploos in 1/10 graad in te stellen. De uitlichting blijft egaal over de gehele scan.
- 3 Blinddruk bij egale uitlichting. Dit is de standaard uitlichting, waarbij kreukjes en andere oneffenheden in het papier verdwijnen. Maar ook de blinddruk wordt onzichtbaar.
- 4 Dezelfde blinddruk bij uitlichting met textuur. De mate van het gewenste effect is traploos instelbaar. De uitlichting blijft egaal over de gehele scan.

Standaarden vs. nieuwe grenzen

De digitale ontwikkelingen in het Zeeuws Archief staan landelijk in de belangstelling. Metamorfoze, het Nationaal Programma voor het Behoud van Papieren Erfgoed, een samenwerkingsverband tussen de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief, kent regelmatig grote subsidies toe aan archiefinstellingen die delen van hun collecties willen digitaliseren. Hun standaarden of richtlijnen voor digitalisering gelden daarbij als voorwaarde.

Bij de start van Metamorfoze voor archieven in 2005 heeft het Zeeuws Archief meegedaan aan een pilot digitale fotografie. “Het belang van een kleurprofiel heb ik telkens weer onder de aandacht gebracht”, geeft Wennekes als voorbeeld. “In de bibliotheek- en archiefwereld werd van oudsher met microfilm in zwartwit gewerkt.”

Wennekes en Van der Graaff beogen met hun fotoatelier niet het neerzetten van een nieuwe ‘standaard’. Wennekes: “We willen door grenzen heen, een richtlijn is een grens. Wij willen iets creëren dat uniek is. Hoe laat je de goudopdruk op archiefstukken zien? Als je ze scant is de reflectie weg. Het goud wordt dan zwart. Maar scan je ze vanuit een bepaalde hoek, dan gaat het goud reflecteren. Bij manipulatie van de lichtbalans wordt de textuur van bijvoorbeeld een leren boekomslag, een perkamenten charter of een zegel van was zichtbaar. We zijn nu zover dat we de controle hebben over reflectie en textuur in onze scans.”

Wennekes laat een reproductie van een kaart van China uit de atlas van Blaeu zien. “Die heeft Karla Peijs [Commissaris der Koningin] vorig jaar als relatiegeschenk meegenomen op de handelsreis naar China. De detaillering en de kleuren zijn overal perfect, ook aan de randen. Verder is nauwelijks te zien dat het origineel gebonden was in een boekband.” ▶

De print is afkomstig uit hun eigen atelier. Wennekes: "Als je zulke hoge eisen stelt aan de opnamen moet je dit voortzetten in het eindresultaat."

Digitaliseren van kunst

Waar komt die hang naar perfectie vandaan? Wennekes is van huis uit vakfotograaf en maakt al decennialang foto's voor kunstenaars: "Alle facetten van een kunstwerk, zoals kleur, textuur en materiaal zijn in reproductie zo belangrijk dat ze specialisatie vereisen." Van der Graaff is zelf kunstenaar. "Wij werken heel veel samen met kunstenaars, wij spreken hun taal. Net als bij archiefstukken is bij fotografie van kunstwerken de controle over de opnamen – wel of geen reflectie en textuur – heel belangrijk. Hoe reproduceer je een kunstwerk dat bedekt is met een laag transparante botenlak?"

Vele kunstcollecties van bekende moderne kunstenaars binnen en buiten Zeeland zijn al door Wennekes en Van der

Graaff gedigitaliseerd. Daarnaast werken zij voor CBK Zeeland, de Vleeshal, Zeeuws Museum en diverse regionale en landelijke galerieën. Onder kunstenaars staat de naam van het Zeeuws Archief synoniem voor goede digitalisering van kunstwerken, vertelt Van der Graaff. Ze gniffelen. "Het Zeeuws Archief heeft dus niet alleen een reputatie opgebouwd op het gebied van archiefstukken, maar ook in hedendaagse kunst."

Voor het Zeeuws Archief verzorgen de fotografen de prints in de exposities en de bestellingen van het publiek. Dat een printer net zo goed uitziet als het origineel, ervoer voormalig directeur Roelof Koops aan den lijve. Toen hij in de garderobe de ingelijste reproductie van een topografische kaart voor het eerst zag hangen, was hij ontstemd. Nadere inspectie deed de ergernis groeien en ontlokte de voor medewerkers historisch geworden uitroep. "Ik heb toch gezegd: géén originelen aan de muur!" Digitaliseren is kunst. ●

Rondleiding / Cursus Industrieel Erfgoed

Ijzergieterij Boddaert, Middelburg. Toegang in bewerking.

Achter de schermen van het Zeeuws Archief – Het depot

Gratis rondleiding alleen voor ZVU-leden, vrijdag 18 maart 2011, 14.00-15.00 uur. Docent: Anneke van Waarden-Koets.

Ons industrieel erfgoed – Wegwijs in bedrijfsarchieven

Korte cursus in het Zeeuws Archief over de historische achtergronden van industrieel erfgoed. In de archieven is veel te vinden, denk aan bouw- en hinderwetvergunningen, vergunningen voor stoomketels, gedenkboeken en brochures van bedrijven, reclamemateriaal, briefhoofden en foto's van bedrijven en winkels. Zaterdag 2 april 2011, 10.30-12.30 uur. Docent: Toon Franken. € 19,- ZVU-leden en Vrienden van het ZA; € 22,- niet-leden. Aanmelden voor rondleiding of cursus via website www.volksuniversiteitzeeland.nl. ●

Gewijzigde openingstijden studiezaal

De openingstijden van de studiezaal in het Zeeuws Archief zijn per 1 februari 2011 aangepast. U kunt voor archiefonderzoek in de studiezaal terecht van dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur en elke eerste zaterdag van de maand van 9.00 tot 17.00 uur. De expositieruimte is open vanaf 9.00 uur, ook op maandag.

Adres en openingstijden

Zeeuws Archief, Hofplein 16, Postbus 70, 4330 AB Middelburg, tel. (0118) 678800, fax (0118) 628094, info@zeeuwsarchief.nl, www.zeeuwsarchief.nl

De studiezaal is open van dinsdag t/m vrijdag, 10.00-17.00 uur, de expositie van maandag t/m vrijdag, 9.00-17.00 uur. Beide zijn de eerste zaterdag v/d maand open van 9.00-17.00 uur.

Abonnement Nieuwsbrief

Wilt u deze gratis Nieuwsbrief voortaan als abonnee ontvangen, mail uw adresgegevens dan naar info@zeeuwsarchief.nl onder vermelding: abonnement Nieuwsbrief. U kunt zich via dit mailadres ook afmelden. Hebt u geen e-mail, stuur dan een kaartje naar het Zeeuws Archief met uw aan- of afmelding.

Het Zeeuws Archief is maandag 25 april (Tweede Paasdag), donderdag 5 mei (Bevrijdingsdag) en donderdag 2 juni (Hemelvaartsdag) gesloten.